

Одабрану стратегију и политику економских реформи у Србији од 2000. године подржавала је скоро сва српска академска јавност, а био је веома мали број оних који су јавно водили теоријске расправе оспоравајући исправност одабраног курса реформи. Крајем 2003. године (видети *Економски анали*, 12/03) председник Научног друштва економиста, проф. др Љубомир Маџар покушаће да објасни и оправда одсуство критике наше академске економске јавности. „У последњих пар година, од октобарског преврата 2000. наомамо, критика је некако замрла. То је добрим делом и разумљиво. Читавих десет година смо прижељкивали радикалне политичке и друштвене промене и зазивали демократске снаге у којима је и шира јавност видела чиниоце цивилизацијске еманципације. Најзад се догодио и тај дуго и жељно чекани политички преокрет; последња ствар која се у таквом сплету околности могла јавити као идеја и порив јесте некаква критика оних у које смо годинама полагаали све наде.“

Ако је тада и било неких дилема, историјска пракса требало би да је ставила тачку на теоријске спорове који су се водили о стратегији и политици економских реформи у Србији у последњој деценији. Међутим, Љубомир Маџар и даље има пуно разумевања за српску економску управљачку елиту. У тексту „Критички осврт на критичка виђења економске збиље у Србији“ који је недавно објавио (*Економски анали*, октобар 2009) он констатује да је његов рад „углавном посвећен тешким препрекама са којима се (српска) власт континуирано сучељава а за које није и не може бити одговорна.“ Истичући да „овде неће бити оспоравана одређена научна, па и шира друштвена вредности бројних критичких приказа економске политике у Србији у последњих десетак година (неки, нипошто изоловани а још мање јединствени, маркантнији примери такве критике су Млађен Ковачевић и Јован Душанић)“, аутор истиче да уколико се „критике ставе у шири контекст... дефекти ће бити оквалификовани као знатно мањи, а промашаји као мање далекосежни или чак непостојећи.“ Тај шири контекст морао би да обухвати „алтернативе, преференције и ограничења – носеће стубове економске науке.“

Што се тиче алтернативе, аутор истиче „да Србија нема боље персоналне поставе тимова који би водили економску политику и да је то што се нашло на државном врху углавном најбоље са чим земља данас располаже... чланови наше професије и то они понајбољи међу нама.“

Читаоцима остављам да сами процене да ли им је уверљивије становиште колеге Маџара или проф. др Млађена Ковачевића (редовног члана Академије економских наука) који је на научном скупу "Пословно окружење у Србији и светска економска криза" (Нови Сад, 27. октобар 2009) имао уводни реферат у коме је, између осталог, истакао: „Као и код сваке револуције, и након важног друштвеног преврата у Србији са почетка октобра 2000. године, на врху политичке пирамиде нашле су се врло проблематичне личности како у погледу знања, способности, ширине видика, тако и у погледу морала. У тим турбулентним временима, проблематика економских реформи и мера економске политике препуштена је групи економиста врло скромних знања и њима су

додељени ресори које они у свој дотадашњој професионалној каријери нису изучавали. Тако, правник по основном образовању, професор предмета „политичка економија“ (касније преименован у „основи економије“), проф. др Мирољуб Лабус, како за себе рече „визионар“ економских реформи, постаје у Савезној влади министар за економске односе са иностранством. Доцент др Горан Питић који је предавао „економску историју света“ постаје министар за економске односе са иностранством у Влади Србије. Магистар Млађан Динкић, који је био асистент на предмету „привредни развој“, постаје гувернер Народне банке Југославије. Магистар Божидар Ђелић који се „прославио“ као део тима Џефрија Сакса у конципирању привредних реформи у Русији и Пољској, постаје министар за финансије у Влади Србије. Александар Влаховић, до тада непознат у стручној јавности, асистент у Економском институту, постаје министар за привреду и приватизацију, а такође до тада непознат стручној јавности др Мирко Цветковић постаје директор Агенције за приватизацију.

Самозвани „визионари“ економских реформи и политички врх Србије су потпуно игнорисали упозорења нобеловца Џозефа Штиглица, проф. др Јожеа Менцингера, проф. др Светозара Пејовића, проф. др Бранка Милановића, проф. др Јована Душанића који су крајем 2000. и почетком 2001. године упозоравали и апеловали да СР Југославија, односно Србија не прихвати модел екстремног неолиберализма који је тада наметао ММФ свакој земљи чланици која је рачунала на кредите те институције.“ Говорећи о преференцијама владајуће политичке и економске елите, Љ. Маџар наглашава да се они ту „укључују са природном жељом да своју животну путању трасирају на индивидуално најпогоднији начин и да на позицијама на којима се затекну за себе получе највеће користи. Заиста, изгледа испразно, произвољно и неутемељено да се за појединце посве легитимно претпоставља да максимизирају профит фирме и задовољење индивидуалних преференција – кад се укључе у тржишне процесе – а да из основа мења свој образац понашања кад ступе у политичке интеракције.“ Невероватна – рекао бих и потенцијално веома опасна – тврдња. Ако ствари стоје тако, поставља се питање због чега развијене земље све чине како би системски онемогућиле да код носилаца јавних функција долази до сукоба (јавног и приватног) интереса.

Носиоце јавних функција (законодавци, министри и јавни званичници) народ бира (непосредно или посредно) и јавно им поверава одговорне функције захтевајући од њих да буду у служби јавног интереса и да све одлуке које доносе буду искључиво у јавном интересу – за добро друштва у целини, а никако у њиховом приватном интересу, интересу себи блиских људи или других институција и политичких партија. Јавна служба подразумева висок ниво правне одговорности и изузетно високе моралне стандарде, а носиоци јавних функција морају подстицати и подржавати ове принципе својим личним примером и деловањем.

У закључку Маџар истиче: „Темељна порука која прожима цео овај текст може се кратко формулисати: због низа специфичних и врло неповољних

друштвених датости, које се изопачено и на крајње неповољан начин пресликавају на политички систем, држава је у Србији спутана обеспокојавајућом множином жестоких ограничења која појединци у начелу не могу да отклоне и за која не могу бити сматрани одговорним.“ Као да се са бројним ограничењима не сусрећу управљачке елите и у другим земљама. Уосталом у жестоким критикама „економске збиље у Србији“ деведесетих година не сећамо се да је тада проф. др Љубомир Маџар помињао постојање било каквих ограничења (када је дошло до распада земље, огромних издатака везаних за ратове вођене у окружењу, доласка стотине хиљада избеглица, уништавања привреде неоправданим економским санкцијама и НАТО агресијом итд.). Али како ограничења из деведесетих година не могу да оправдају неуспешну политику тог режима, тако ни ограничења у првој деценији 21. века не могу бити никакав алиби за катастрофалне резултате демократских власти у Србији.

(<http://www.nspm.rs/ekonomska-politika/puko-glavni-nosac.html>)